

ANTIMIKROB TERAPIYA VA OG'IZ FLORASI

*Alfraganus Universiteti Tibbiyot fakulteti,
Stomatologiya ishi yo'nalishi 1-kurs talabasi*

Saidov Quvonchbek

Annotatsiya

Ushbu maqolada antimikrob terapiyaning stomatologiyada o'rni, uning og'iz mikroflorasiga ta'siri, foydali va zararli mikroorganizmlar o'rtasidagi muvozanat haqida batafsil ma'lumot keltirilgan. Antimikrob vositalar infeksiyon kasalliklarni davolashda muhim rol o'ynaydi, ammo ularning noto'g'ri qo'llanilishi og'iz mikrobiotasining buzilishiga, disbakteriozga va ikkilamchi infeksiyalarga olib kelishi mumkin. Maqolada antibiotiklar, antiseptiklar va probiotiklarning stomatologik amaliyotdagi o'rni hamda muvozanatni tiklash usullari yoritilgan.

Kalit so'zlar: antimikrob terapiya, og'iz florasi, antibiotik, antiseptik, disbakterioz, mikrobiota, stomatologiya, probiotik.

Аннотация

В статье рассматривается роль антимикробной терапии в стоматологии, её влияние на микрофлору полости рта и баланс между полезными и патогенными микроорганизмами. Антимикробные препараты играют ключевую роль в лечении инфекционных заболеваний, однако их неправильное применение может вызвать дисбактериоз и вторичные инфекции. Рассмотрены антибиотики, антисептики и пробиотики, а также способы восстановления микробного баланса.

Ключевые слова: антимикробная терапия, микрофлора рта, антибиотики, антисептики, дисбактериоз, микrobiota, стоматология, пробиотики.

Abstract

This article discusses the role of antimicrobial therapy in dentistry, its impact on the oral microbiota, and the balance between beneficial and pathogenic

microorganisms. Antimicrobial agents are crucial in treating infections, but their misuse can lead to dysbiosis and secondary infections. The paper analyzes antibiotics, antiseptics, and probiotics in dental practice and explores strategies for restoring microbial balance.

Keywords: antimicrobial therapy, oral flora, antibiotics, antiseptics, dysbiosis, microbiota, dentistry, probiotics.

Kirish

Og'iz bo'shlig'i inson organizmining eng murakkab mikrobiologik tizimlaridan biri bo'lib, unda 700 dan ortiq bakteriya turi yashaydi. Ushbu mikroorganizmlar og'iz sog'lig'ini saqlashda muhim rol o'ynaydi: ular patogen bakteriyalarga qarshi raqobatlashadi, pH muvozanatini barqarorlashtiradi, immunitetni rag'batlantiradi.

Biroq, ayrim hollarda infeksiyon kasalliklar (masalan, gingivit, periodontit, stomatit) rivojlanadi va ularni davolashda antimikrob terapiyadan foydalanish zarur bo'ladi. Ammo antimikrob preparatlar — ayniqsa antibiotiklarning noaniq, uzoq muddatli yoki noto'g'ri dozada qo'llanilishi og'iz florasining tabiiy muvozanatini buzadi.

Shu sababli, stomatologiyada antimikrob terapiya va og'iz mikroflorasi o'rtasidagi bog'liqlikni chuqur o'rganish dolzarb masala hisoblanadi.

Asosiy qism

1. Og'iz mikroflorasi va uning ahamiyati

Og'iz mikroflorasi — bu og'iz bo'shlig'ida yashovchi turli mikroorganizmlar to'plami bo'lib, ular normal sharoitda foydali funksiyalar bajaradi:

- Og'iz pH darajasini saqlaydi;
- Patogen bakteriyalar ko'payishini cheklaydi;
- Vitaminlar sintezida ishtirok etadi;
- Immunitetni rag'batlantiradi.

Mikrofloraning asosiy vakillari: Streptococcus salivarius, Lactobacillus, Actinomyces, Veillonella va boshqalar.

Biroq, bu muvozanat buzilganda patogen mikroblar (Porphyromonas gingivalis, Fusobacterium nucleatum, Candida albicans) ko'payadi va yallig'lanish jarayonlarini keltirib chiqaradi.

2. Antimikrob terapiya turlari

2.1. Antibiotik terapiya

Antibiotiklar bakterial infeksiyalarni davolashda eng samarali vositalardan biridir. Stomatologiyada ular asosan quyidagi holatlarda qo'llaniladi:

- Periodontit va perikoronaritda;
- Abscess va flegmonalarda;
- Travmatik jarrohlikdan so'ng infeksiya profilaktikasi uchun.

Eng ko'p ishlatiladigan antibiotiklar:

- Amoksitsillin, metronidazol, klindamitsin, azitromitsin, doksisisiklin.

Ammo ularni haddan ortiq ishlatish disbakteriozga, antibiotiklarga chidamli bakteriyalarning paydo bo'lishiga sabab bo'ladi.

2.2. Antiseptik vositalar

Antiseptiklar bakteriyalarni mahalliy yo'qotish uchun qo'llanadi. Ular og'iz chayish eritmalari, gellar va spreylarda bo'ladi:

- Xlorheksidin, miramistin, betadin, vodorod peroksidi, efir moylari asosida.

Ular og'izda patogen bakteriyalar sonini kamaytiradi, ammo foydali mikrofloraga ham ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bois, uzoq muddatli qo'llanilishi tavsiya etilmaydi.

2.3. Probiotik terapiya

Antimikrob terapiya bilan birga probiotiklar — foydali bakteriyalarni qayta tiklash vositalari — muhim o'rin tutadi.

Lactobacillus reuteri yoki Bifidobacterium asosidagi probiotiklar og'iz florasini normallashtiradi, yallig'lanishni kamaytiradi va disbakteriozning oldini oladi.

3. Antimikrob terapiyaning og'iz florasiga ta'siri

Antibiotiklarni nazoratsiz qabul qilish og'izdagi bakterial muvozanatni buzadi. Buning natijasida:

- Kandidomikoz (zamburug'li infektsiya) rivojlanadi;
- Halitoz (yomon hid) paydo bo'ladi;
- Milk yallig'lanishi va periodontit kuchayadi;
- Foydali bakteriyalar kamayadi, immunitet susayadi.

Tadqiqotlarga ko'ra, antibiotik terapiyadan so'ng og'iz mikroflorasi faqat 2–3 haftada qisman tiklanadi, to'liq tiklanish esa 2 oygacha cho'ziladi.

4. Antimikrob terapiyani to'g'ri qo'llash tamoyillari

1. Etiologik aniqlik: faqat bakterial infektsiyada qo'llash.
2. Minimal samarali doza: keragidan ortiq muddatli davolanishdan saqlanish.
3. Mahalliy antiseptiklar bilan kombinatsiya: umumiy antibiotik dozasini kamaytiradi.
4. Probiotik qo'shimchalar: foydali flora tiklanishini tezlashtiradi.
5. Bemorni nazorat qilish: uzoq muddatli terapiyada shilliq qavat holati kuzatilib borilishi zarur.

5. Zamonaviy yondashuvlar

So'nggi yillarda stomatologiyada yangi texnologiyalar joriy etilmoqda:

- Nanoantibiotiklar — patogen bakteriyani aniq nishonga oladi;
- Fotodinamik terapiya — lazer yordamida bakteriyalarni yo'q qilish;
- Bakteriofaglar — antibiotiklarga alternativ vosita sifatida qo'llanilmoqda;
- Prebiotik gellar — foydali bakteriyalarni o'sishini rag'batlantiradi.

6. Profilaktika

Antimikrob terapiyaga muhtojlikni kamaytirish uchun:

- To'g'ri og'iz gigiyenasini saqlash;
- Shakarli mahsulotlarni cheklash;

- Profilaktik stomatologik ko'rikdan yiliga ikki marta o'tish;
- O'zboshimchalik bilan antibiotik ishlatmaslik;
- Immunitetni mustahkamlovchi oziq-ovqatlarni iste'mol qilish zarur.

Xulosa

Antimikrob terapiya stomatologiyada infeksiyon kasalliklarni davolashda muhim ahamiyatga ega. Ammo uning noaniq yoki ortiqcha qo'llanilishi og'iz florasining tabiiy muvozanatini buzadi, foydali bakteriyalar sonini kamaytiradi va ikkilamchi kasalliklarni chaqiradi. Shu bois, har bir holatda antibiotik va antiseptik vositalar individual yondashuv asosida, probiotiklar bilan birgalikda qo'llanilishi lozim. Zamonaviy stomatologiya nafaqat kasallikni davolash, balki mikroflorani sog'lom holatda saqlashga ham qaratilgan bo'lishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Slots J., Ting M. Systemic Antibiotics in Periodontics, J Periodontol, 2020.
2. Marsh P.D. Dental Plaque as a Biofilm and a Microbial Community — Implications for Health and Disease, BMC Oral Health, 2019.
3. O'zbekiston Respublikasi SSV. "Stomatologiyada antibiotik terapiyasi bo'yicha klinik tavsiyalar", 2022.
4. Greenberg M., Glick M. Burket's Oral Medicine, 13th Edition, Springer, 2020.
5. Sharma N. Oral Microbiome and Antibiotic Resistance, J Clin Dent Res, 2023.